

LUDVIG HOLBERGS SIDSTE SKOVREJSE

Af H. G. Olrik.

Hovedparten af den følgende lille Afhandling er Gengivelse af en Kronik med samme Overskrift fra min Haand i »Nationaltidende«s Aftennummer for 18. Juni 1927, som Aarbogens Redaktion har ønsket at bevare paa dette Sted; den er forøget dels med nogle indledende Bemærkninger om Tilsynet med Universitetets Skove paa Holbergs Tid, dels med nogle Oplysninger om den Gaard »Universitetsgaarden« eller »den store Gaard« i Trønninge By, Kundby Sogn, hvorom der i det følgende er Tale, og om Gaardens Ejere i ældre Tid.

Da Ludvig Holberg den 20. April 1737 blev udnævnt til Universitetets »Qvæstor eller Rentemester«, var denne Embedsmands Virksomhed nærmere bestemt ved den nye, forbedrede Foundation og Stiftelse af 31. Marts 1732 for det kongelige Universitet i København. I Henhold til Fundatsens Artikel 84 skulde en af Professorerne bestride Kvæstorembedet, »paa det de øvrige Professorer med des større Roelighed kunde beoagte deres Profession«; Rentemesteren skulde være »een af Philosophis« : en Professor inden for det filosofiske Fakultet; han skulde stille en Kaution paa 3—4000 Rdl. og, i Henhold til Artikel 85, inden hvert Aars 1. Oktober aflægge rigtigt Regnskab — med Trussel om en Bøde paa 30 Rdl., hvis det ikke skete. Før 1732 havde det været Universitetets Rektors Opgave at forvalte dets Formue, og blandt de Pligter, der gjorde

ham Hvervet brydsomt, men som nu gik over til Kvæstoren, var ogsaa Tilsynet med Skovene, der oprindelig skulde udføres fire Gange aarligt, og som ved Vintertide, med hin Tids Befordringsmidler og Bekvemmeligheder, kunde være særdeles ubehageligt, selv om det var gjort Skovfogederne til Pligt at sørge for Vogne til dem, der foretog Skovudvisningen. Ved denne skulde, i Henhold til en kgl. Resolution af 26. April 1725, Overførsteren ρ : Statens Tilsynsførende være til Stede »for at se derhen, at Skovene ikke skulde forhugges til Upligt«. Ved en Konsistoriebeslutning af 28. Juni 1721 bestemtes, at en vis Mængde Brænde og Gavntømmer skulde anvendes til hver Professors Bønder (Professorernes Lønninger bestod væsentligst i Afgifterne af de dem tillagte Dele af Universitetets Gods, medens Skovene var fælles), som han selv kunde fordele imellem dem, og samtidig vedtoges, at ingen Udvisning skulde ske før 1724 og fremdeles hvert 3. Aar; i Ludvig Hølbergs Kvæstortid fandt der dog i Reglen Udvisning Sted hvert 2. Aar, sidste Gang 1751—52, med hvilket Aar han nedlagde Kvæstorembedet; som det skal ses, kom han dog endnu engang til at foretage en Skovudvisning. For sin Ulejlighed med Udvisningen tillagdes der Kvæstor en Fjerdedel af det udviste Tømmers og Brændes samlede Værdi.

Om Omfanget af Udvisningen giver de aarlige Regnskaber Oplysning; de gaar fra 1. Juli det ene til 1. Juli det følgende Aar. I Regnskabsaaret 1749—50 blev der til de 13 Professorer udvist 46 Læs til hver, ialt 598 Læs, Gavntømmer og Brænde tilsammen, der androg en Værdi af 99 Rdl. 4 Mark, idet hvert Læs sattes til 1 Mark; i 1751—52 udvistes 44 Læs til hver og derhos 9 Læs til Kvæstor, ialt 581 Læs à 1 Mark foruden $9\frac{1}{2}$ Læs til »de fælles Bønder«. I Aaret 1753—54 — det Aar, hvorom der i det følgende bliver Tale — opgjordes Værdien af de udviste Skoveffekter til ialt 93 Rdl., svarende til 558 Læs; i 1755—56 androg Udvisningen ialt $782\frac{1}{2}$ Læs til en Værdi

af 130 Rdl. 1 Mk. 8 Sk. Udbyttet af Skovene var saaledes i disse Aar ret konstant.

Universitetsregnskabet for 1754—55 giver tilfældigvis i et Regnskabsbilag lidt Oplysninger om Skoven paa det Sted, hvorom der nedenfor bliver Tale. Ifølge en Erklæring af 26. November 1754 fra Universitets-Ridefoged Sørensen i Kirke Eskildstrup var efter Tingsvidne af 11. Oktober 1753 Universitetets Skov ved Trønninge i Holbæk Amt anført og takseret til 4 Stk. Oldensvin — det var altsaa kun en lille Skovpart, idet Enheden ved Skovenes Beskatning, 1 Td. Skovskylds-Hartkorn, ved Matriklen af 1688 var fastsat til det Areal, der kunde føde 24 Stk. 3 Aar gamle Svin. Selve Justitsprotokollen for Merløse-Tudse Herred, hvori Tingsvidnet vilde være at finde beskrevet, mangler desværre for 1753, men til Sammenligning med Værdien af Trønninge-Skoven tjener, at Universitetets Skove i det daværende Ringsted, nu Sorø Amt, i Allindelille og Svalmstrup tillige med Hammershus i Holbæk Amt, i Kyringe By, Tostrup Sogn, takseredes til 84 Stk. »fulde Oldensvin«, medens Universitetets Skove i det daværende Korsør Amt — Sneslev og Højbjerg Skovparter i Førslev Sogn i det nuværende Sorø Amt — var anset og takseret til 24½ »fulde Oldensvin«.

At Ludvig Holberg som tilsynsførende med Universitetets Skove har lagt de samme Synspunkter til Grund, som kendes fra hans Bestyrelse af hans egne Godser og Skove, fremlyser af et og andet af hans Vota som Assessor consistorii; ogsaa efter at han har frattraadt Rente-mesterstillingen, passer han godt paa, at ingen gaar Skovene for nær; hans kloge Blik for, hvad der bidrog til Skovenes Ruin, ses bl. a. af et Par Sider af hans lille Afhandling fra 1746 om »den nu regierende Qvæg-Syge«. Han er øjensynlig meget vred, da der er indgaaet Meddelelse til Konsistorium om, at Præsten i Fakse, Hr. Laurentius Frølund, i 1752, som ogsaa Aaret før, har ladet fælde og hjemskove et Træ i Fakse Strandskov paa Uni-

versitetets Grund — begge Gange i Skovfogedens Fræ-
værelse. Han udtaler da, at »Skovfogden maa *udj rigueur*
exequere efter Skovforordningen, saasom man seer, at Præ-
sten *continuerer* udj sit slette forhold og agerer *desperat*«. Og da Universitetets Foged P. Bruun i August 1753 har indberettet, at en Mand ønsker at opføre et Hus paa 3—4 Fag paa Abbetved Overdrev, tilhørende det filosofiske Fakultet, og tilføjer, at der i Nærheden ligger et næsten udhugget Skovstykke, som Fogden mener passende kunde gøres Husmanden til Pligt at efterplante, erklærer Holberg herom:

»Huusmænd som skall fortiene deres brød ved arbejde hos bonden søge efter boeliger udj byerne. Hvorudover denne fattige huusmand som paa egen bekostning vill lade bygge et huus paa et saa ubeqvemt sted, synes at ville benytte sig af skoven i fremtiden, og kunde derfor hans begjæring ham afslaaes.«

Den paa Regnskaber og Mennesker lige kloge gamle Universitetskvæstor, Baronen til Tersløsegaard og Brorup, skulde en desperat Præst og en snu Husmand ikke saa nemt løbe om med — og Efterslægten, for hvem Holberg er blevet et Forsknings-Objekt af første Rang, synes, at man har den strenge, gamle Herre med hans bidske Lune lyslevende i et Par Vota som disse.

Den, som i Arkivernes uhyre Hølæs forsker efter en enkelt Knappenaal, ser af og til udenfor det Spor, han forfølger, Glimt af et og andet, der lokker bort fra det stillede Maal. Især gælder dette, naar et af Fortidens store Navne paa et ganske uventet Sted blinker frem som et Guldkorn mellem Graasten, og da er det i Regelen Uma-
gen værd at søge dets Forekomst nærmere opklaret.

Ludvig Holbergs Navn i en hvilken som helst Forbindelse hører til dem, der altid under en Arkivundersøgelse i anden Anledning vil fange Opmærksomheden, og naar der f. Eks. i Holbæk Amts Journal for 1789 anføres en Skrivelse fra Kancelliet vedrørende en Bondekones

Forespørgsel om Indholdet af Baron Holbergs Testamente, vilde det være nærmest uforsvarligt ikke at søge oplyst, hvorledes det hermed forholder sig. Thi hvor uhyre meget der end foreligger om Holberg og hans Gerning, saa er vort Kendskab til *Holberg intime* — ud over hans egne, ofte noget tendentiøse Udtalelser — i Virkeligheden saa ringe, at selv de mindste Bidrag til at øge vor Viden faar Betydning. En lille Sten til denne Bygning lægges da ogsaa, naar Notatet i Holbæk Amts Journal forfølges til sin Rod, saa vidt det er muligt.

Og det er muligt, fordi et Lykketræf — maaske netop Forekomsten af det berømte Navn i Dokumentet — har bevaret *dette* Andragende under den skammelige og utilbørlige Kassation af originale Aktstykker, som i første Halvdel af forrige Aarhundrede har hærget Danske Kancellies Arkivalia. Andragendet fortjener at gengives in extenso og lyder saaledes:

»Afgangne Niels Olsens og Erich Andersens Enke Kirstine Michaelsdatter af Trynninge ansøger allerunderdanigst om Gienpart af Sahl. Hr. Baron Holbergs Testamente.

For omtrent 36 Aar siden var Salig Baron Holberg i mit Huus, da min 1ste Mand Niels Olsen Levede og beboede Universitets Gaarden her i Byen. Salig Hr. Baronen var dend gang kommen fra Skovudviisning og af meget vaadt Veyr var bleven udmattet og syg.

Da hand ved saadan Leylighed blef efter min og Salig Mands Ævne omhyggelig og gott behandlet, Sagde hand ved hands afreyse, Jeg skulde blive belønnet derfor og dette skulde blive Indført i hands Testamente.

Jeg blev anden Gang gift med Erich Andersen, der og er død, og altsaa sidder Jeg nu som en gammel Kone Enke; nu da jeg trænger til hielp erjndrer ieg mig Sal. Baron Holbergs Løfte; men med ald dend umage jeg har gjort mig har icke kunnet erholde Copie af hands Testamente.

Allernaadigste Konge, aarsagelig for at viide enten jeg har Ret, eller Urætt, beder jeg allerunderdanigst Deres Kongelige Majestæt allernaadigst ville bevilge og tillade mig Copie af Sal. Baron Holbergs Testamente, der i Cancellie Protokollen maa fjndes.

Allerunderdanigst forventende allernaadigst Bønning.

Trynninge den 14 Maj 1789.

Allerunderdanigst af

Kirsten Mikals Dater

Sal. Erik Andersens Enke.«

Conciperet af Enkens Laug Væрге *Bergen*.

Boer i Slagelse.

Paa denne ydmyge Supplik resolveredes i Kancelliet: Testamentet, om det er her [!], eftersees, for at give Supplicantinden heraf Underretning — og desværre for hende blev Resultatet, da man havde ladet efterse de af Baronen oprettede Testamenter og Gavebreve, »at samme ikke indeholde det mindste, som kunde have Hensigt til nogen Fordeel« for Sal. Erik Andersens Enke! Herom er Andragerinden da vel blevet underrettet af Amtskontoret.

Den allerunderdanigste Ansøgning havde kunnet været sparet, thi Holbergs testamentariske Dispositioner forelaa allerede paa Ansøgningens Tid trykte to Gange, nemlig 1755 i Wille Høibergs: Kiøbenhavnske Samlinger af rare trykte og utrykte Piecer, I. Bind, og 2. Gang i Tidsskriftet »Paketbaaden«, for Februar 1777, men disse Skrifter har Kirsten Michaelsdatter eller hendes Lavvæрге, Hr. Albrecht Godsche Bergen, der 1787 boer i Slottensgade No. 90 hos Værtshusholderenken Susanne Ortved i Slagelse og betegnes som »Commisionær«, men i 1801 som »Procurator i Sæbygaards etc. Amter«, og som har conciperet Andragendet, enten ikke kendt eller ikke anset for udtømmende. Imidlertid har der næppe ved Holbergs Død fore-

ligget andre gyldige testamentariske Bestemmelser fra hans Haand end de tre trykte og kgl. konfirmerede: det egentlige Testamente af 20. Januar 1748, Codicillen af 28. December 1753 og »Dispositionen« af 16. Januar 1754, opsat 12 Dage før hans Død. I de to sidste, der netop indeholder Smaabestemmelser, som det aabenbart har været salig Baronens magtpaaliggende at faa med, da han for Alvor mærkede Dødens Komme, kunde der i og for sig godt have været Plads for en Erkendtlighed til den flinke Bondekone paa Universitetsgaarden i Trønninge, men Opholdet hos hende og det Traktement, den syge Baron dér har nydt, er, som det jo tit gaar med gamle Mennesker, hastigt gaaet ham af Minde, medens det — og for hende har det jo været en Begivenhed af Rang — har bidt sig grundig fast i den da kun 22 Aar gamle Kirsten Michaelsdatters Hukommelse.

Men, spørger man, har hun da husket rigtig? Har Holberg virkelig været i hendes Hus, og har han udtalt sig, som hun 36 Aar senere forklarer? Er det hele ikke en Skrøne, opstaaet paa et løst Grundlag og udviklet ved Erindringsforskydninger, navnlig fremkaldt ved, at salig Baronens i den Menneskealder, som hengik, inden Konen kom frem med Historien, var blevet noget af en Sagnfigur, hvis Berømmelse nu var trængt helt ned til de jævne Folk i Trønninge?

For Udtalelsen om den lovede Belønning og Indførelsen i Holbergs Testamente har vi kun Kirstens Ord at holde os til. Men de bærer egentlig ikke Præg af Usandsynlighed. Ganske vist er det jo lidt mærkeligt, at Baronens under sit Ophold paa et fremmed Sted, der dog laa en god Vej — omtrent 25 km i Luftlinie — fra hans Landgaard, Tersløse, ikke skulde have haft saa mange Dalere hos sig, at han ikke nok straks kunde give en passende Ducør; men med vort Kendskab til Holbergs økonomiske Sans og sikkert ikke store Tilbøjelighed til at flutte sig med Drikkepenge, kan det godt tænkes, at han har

kviet sig ved at rykke ud med et kontant Beløb, og endelig kan Anvisningen paa en Plads i Testamentet jo have været en behagelig Spøg fra den vittige, gamle Herres Side! Om hvor karrig han selv i sine testamentariske Dispositioner tillod sig at være, vidner tilstrækkelig den mildest talt lurvede Pension paa 30 — tredive — Rdlr. aarlig til hans fattige og svage Søstersøn i Norge.

Derimod viser de Angivelser i Kirsten Michaelsdatters Andragende, som vi kan kontrollere, sig at være rigtige nok. Det virker ved første Øjesyn paafaldende, at Holberg, der i April 1751 efter et ret voldsomt Sammenstød med sin bidske Landsmand, den teologiske Professor og d. A. Rektor ved Universitetet Peder Holm nedlagde sit Kvæstor-Embede — og nedlagde det netop under Hensyn til Alder og Svagelighed, og med en bitter Bemærkning om, at »Konsistorium er ikke tjent med en gammel Krøbling« — at han desuagtet endnu i Sommeren og Høsten 1753 skulde have foretaget de anstrengende Skovrejser og -udvisninger.

Men at han har gjort det, er rigtig nok, thi Regnskabet over Universitetets almindelige Indtægter og Udgifter for Regnskabsaaret 1. Juli 1753 til 1. Juli 1754 — afleveret 26. November 1754 — indeholder under Titl. XI følgende Bemærkning: »Da salig Baron Holberg forleden Aar forrettede Udviisningen i Universitetets Skove, saa er derfor fra hans Stervboe indkommen... 59 Rdl. 3 Mk. 8 Sk.« Antagelig har Holbergs Efterfølger i Kvæstor-Embedet, den senere Gehejme-Statsminister, i 1753 Professor juris, Generalprokurør og Assessor i Højesteret Henrik Stampe, haft daarlig Tid til disse Forretninger netop i dette Aar (i 1752 foretoges ingen Udvisning), hvor han under 16. Febr. tiltraadte Generalprokurør-Forretningerne og i denne Egenskab bl. a. var blevet Medlem af Kancellikollegiet, ligesom han første Gang mødte i Højesteret ved dens Aabning 1. Marts og kort efter fik overdraget to omfattende Hverv: d. 26. Marts Affattelse af en Instruks for Stok-

huskommissionen og d. 27. April Kommissorium til at paa-kende en langvarig Trætte mellem Næstved By, Herlufsholm og Rønnebæksholm om et Overdrev.

Som ovenfor omtalt indbragte disse Udvisninger i Universitetets Skove den, som foretog dem, $\frac{1}{4}$ af det samlede Provenu; Holbergs — eller nu hans Dødsbos — Part androg 23 Rdlr. 1 Mk. og 8 Sk., og dette lille Beløb var altsaa alt, hvad den gamle, svage Baron med den ukuelige Energi og Pligtfølelse fik for at sætte sine sidste Kræfter over Styr ved at rejse rundt til Universitetets Skove i den danske Sommers ustadige Vejrlig, der i 1753 formodentlig har været lige saa ubehagelig som f. Eks. i 1931. At Holberg har været daarlig og indisponeret under Udvisningsarbejdet, synes at stemme med den Kendsgerning, at der i 1753, som det vil fremgaa af de ovennævnte Regnskabstal, er skovet et adskilligt mindre Kvantum Tømmer og Brænde end i de nærmest foregaaende Aar, og at Antallet af Læs er steget med 40 pCt. ved den nærmest efterfølgende Udvisning. Fra hans samtidige Biograf, Kapelmester J. A. Scheibe, véd vi, at han vendte hjem i August, og den akute Sygdom, der nogle Maaneder efter lagde ham i Graven, skyldes, erfarer vi da paa denne Maade, hans sidste Skovrejse, bl. a. til Universitetets Skov i Holbæk Amt, hvor han under Regnvejret søgte ind hos »de højlærde Bønder« i Trønninge By.

Her i »Holbæk Amts Smørhul« ejede Universitetet de ni af Byens tolv Gaarde; og den, som Kirsten Michaelsdatters Mænd havde i Fæste, var langt den største; den var endnu i 1778 paa over 20 Tdr. Hartkorn og havde da gammelt Matrikel-No. 11; ved ny Matrikulering fik den Nr. 1. I flg. Arvefæsteskode af 24. Februar 1809, læst 3. Oktober 1811, havde den 17 Tdr. 1 Skp. 1 Fdk. $2\frac{2}{5}$ Alb. Ager og Engs Hartkorn og et Areal af $129\frac{6}{14}$ Tdr. Land; Gaardens Afgift til Jorddrotten var aarlig, fra 1. Maj 1808: 22 Tdr. 4 Skp. Rug, ligesaa meget Byg og Havre samt i Penge 3 Mk. 3 Sk.; for Jagttrettigheden svarede Eje-

ren aarlig 2 Rdl. 5 Mk. og 4 Sk. Skødet er udstedt til Jens Henrik Christiansen; fra 16. Oktober 1823 ejes Gaarden af Hans Nielsen, der i 1826 solgte een Parcel til Erik Danielsen, paa hvilken Baron Løvenskiold fik Auktions-skøde 1832, og i 1848 en anden til Kundby Sogns Skolevæsen; i Januar 1855 læstes en Skifteattest som Adkomst for Hans Niensens Arvinger, der to Aar efter solgte en Parcel til Peder Nielsen og ved Skøde af 29. Marts 1857 overdrog Hovedparcellen, der nu omfattede 13 Tdr. Hartkorn 0 Skp. 0 Fdk. 1 Alb., til Baron Løvenskiold til Løvenborg, som i nogle Aar forpagtede den til de skiftende Forpagtere af Vognserup og 1878 overdrog Ejendommen til Niels Michael Nielsen, født 19. Oktober 1852 i Trønninge. Gaardens senere Ejerforhold fremgaar bl. a. af I. C. B. la Cour: Danske Gaarde, 2. Saml., 6. Bind, S. 461; den fører nu Navnet »Storgaard«.

Om dens Ejere paa Holbergs Tid og senere giver Kundby Sogns Kirkebog og Folketællingerne fyldige Oplysninger.

Den 8. Novbr. 1726 trolovedes den 27-aarige Smed Michael Pedersen med Birthe Jensdatter af Kundby; i Februar 1727 døbttes deres førstefødte Søn, Jens, i Maj 1728 den anden, Johan; 10. Søndag efter Trin. 1731 døbttes Datteren Kirsten — hende, vi ovenfor har hørt om; hun bares over Daaben af Jomfru Aarbye paa Vognserup; et Par yngre Sønner af Michael Smed, Peder og Hans, levede endnu 1782. 20 Aar gammel, den 8. Januar 1751, trolovedes Kirsten Michaelsdatter med Ungkarl Niels Olsen i Trønninge — Holbergs Vært i 1753 —, og den 5. Marts s. A. viedes Parret. Den 28. Maj 1762 begravedes Niels Olsen, 48 Aar gl., og allerede den 12. Novbr. s. A. blev hans Enke efter kgl. Bevilling af 9. Oktbr. uden foregaaende Trolovelse og Lysning viet til Jens Andersen Westrup el. Wastrup fra Jylland. Men allerede den 3. Maj 1766 blev Jens Andersen begravet, kun 34 Aar gammel — man vil bemærke, at han slet ikke nævnes i Kirster:

Michaelsdatters Andragende fra 1789 —, og den 6. Marts 1767 stod Gaardenken paany Brud, denne Gang med den seks Aar yngre Erik Andersen fra Bogenæs. Ogsaa sin tredie Mand overlevede hun; 1782, den 11. Januar, begravedes Erik Andersen af »den store Gaard« i Trønninge, 45 Aar gammel, og først den 31. August 1812 fulgte Kirsten Michaelsdatter efter sine tre Mænd, hun gik da i sit 81. Aar. Hendes Fader, Smed Michael Pedersen i Kundby, var allerede død i 1767, 69 Aar gammel, hendes Moder levede endnu nogle Aar efter.

I sit Ægteskab med Niels Olsen fødte Kirsten i 1752 sin første Søn, kaldet Jens; den næste, Ole, fødtes 1753 og døde knap 18 Uger gammel; sidst i 1754 fik hun atter en Dreng, der den 5. Jan. 1755 døbttes Ole. I sit 2. Ægteskab med Jens Andersen fødte hun 1763 Datteren Bodil og 1765 Datteren Ingeborg, der døde straks efter Fødslen. Som gift 3. Gang med Erik Andersen fik Kirsten Michaelsdatter et Pigebarn, Ingeborg, som døbttes den 20. Juni 1768; i September 1769 igen en Datter, Birthe, som døde spæd, og i September 1771 en Søn, der fik Navnet Anders og døde 3 Uger gammel; endelig fødte hun i 1773 sit sidste Barn, der den 6. Juni døbttes Birthe og døde ugift i 1810. Datteren Bodil af 2. Ægteskab ægtede i 1782 Bødkeren Johan Henrik Stephansen fra Vognserup; Datteren Ingeborg af 3. Ægteskab blev den 10. Marts 1786, 20 Aar gammel, viet til den 42-aarige Enkemand Daniel Leerbeck fra Vintre Mølle, som derved blev Husbonde paa »den store Gaard« og levede til August 1796. Aaret efter ægtede hans Enke Ungkarl Jens Henrik Christiansen af Faarevejle, der var født i Veddinge 1770 og som Aftægtsmand 82 Aar gammel døde i November 1852 i Trønninge; det var ham, der som ovenfor anført i 1809 fik Arvefæsteskøde paa »den store Gaard«, som hans i 1799 fødte Datter Benthe Marie (død 1841) bragte sin Ægtefælle, senere Sognefoged Hans Nielsen af Tudse, hvem hun havde ægtet i 1822. Ikke længe efter hans Død i 1855 gik Gaar-

den ud af den Slægts Værg, der, ganske vist gennem en Række Ægteskaber, som Fæstere og Ejere uafbrudt havde besiddet den i over et Aarhundrede, og hvis Efterkommere sikkert endnu lever i Kundby Sogn.

At gøre Rede herfor falder dog uden for nærværende Undersøgelses Ramme, ligesom vi ser bort fra videre Omtale af den Gaard i Trønninge, der nu kun har Navnet fælles med den gamle Bondegaard, under hvis Tag Baron Ludvig Holberg fandt venlig Modtagelse, da han vaad og forkommen af Rejsen søgte Husly under Varetagelsen af sin sidste, besværlige Gerning i det offentliges Tjeneste.

H. G. Olrik.

HENVISNINGER

Om Rektors Tilsyn med Universitetets Formue og Skovene se Matzen: Universitetets Retshistorie 1879 II, S. 298 f. og S. 343. — Universitetets Fundats af 1732 er bl. a. trykt i Schous Samling af kgl. Forordninger m. v. — De omtalte Regnskaber over Universitetets Indtægter og Udgifter findes i Universitetsbibliotekets Arkiv. Afhandlingen om Kvægsygen fremkom i Videnskabernes Selskabs Skrifter, 2. Bind, 1746, S. 385—402; den er senere optrykt i Wille Høibergs Kiøbenhavnske Samlinger I, 1755. — Holbergs egenhændige Vota som Universitetsprofessor er udgivet af Holberg-Samfundet ved Eiler Nystrom, København 1928. De anførte Vota findes her S. 78 og 79 f. Præsten Frølund, der iøvrigt var Søn af en Universitetsprofessor, har næppe skovet flere Træer paa Universitetets Grund, thi han døde Aaret efter, i August 1753. — Kirsten Michaelsdatters Ansøgning omhandles i Danske Cancellis Supplikprot. for 1789. 1. Halvaar, No. 2552 og Brevbog for s. A. S. 1141 No. 1995. Cancelliets Skrivelse af $\frac{13}{4}$ 1789 til Amtmanden over Holbæk Amt har i Amtets Journal No. 41. — Om Kvæstorskiftet 1751 se Ludvig Holbergs Epistler, udg. af Chr. Bruun, V. 1875, S. 295, Anm. ad Epistel 447, og i ovennævnte Udgave af Holbergs Vota S. 69 ff., Vota LXXIV, LXXVII og LXXVIII. — Om Holbergs Død se J. A. Scheibe: Holbergs Levnet, oversat af Carl Ewald, København, 1883, S. 69 f. — Om Arvefæstegaarden: Den store Gaard paa Universitetsgødset i Trønninge, se Tudse Herreds Panteregister T, Fol. 209, Merløse-Tudse Herreders Skøde- og Panteprot. 1811—17, Fol. 66 b (Arvefæsteskodet 1809/11) og en »Specifikation over det Høy-kgl. Universitetets nuværende Gaard-Beboere med ibrughavende Hartkorn samt andre Fæstere« etc.; udfærdiget $\frac{30}{12}$ 1778 af Zeuthen paa Eskildstrup. — Kundby Sogns Kirkebøger 1720—69 og 1769—1813 i Landsarkivet i København; Folketællingslisterne for 1787, 1801, 1834 og 1840 m. v. i Rigsarkivet. — Iflg. Holbæk Amts Ekstraskatte-regnskab for 1764 var Michael Smed i Kundby Selvejer af 2 Tdr. 6 Skp. Hartkorn.

Fra Holbæk Amt. 4